1849. N°. [illegible]

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag avond.

VRIJDAG, 5 OCTOBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Cents afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 4 October.

Z. M. heeft benoemd tot 3den Commies ten postkantore alhier den Heer B. H. Esser, thans te Utrecht, en te Utrecht den Heer B. A. Jansen thans alhier.

— Z. M. heeft aan den Heer J. van Henkelom Jr., op zijn verzoek eervol ontslag gegeven als Kapitein bij de Schutterij alhier, en tot Kapitein benoemd den 1ste Luitenant den Heer A. A. van der Spruit, tot 1sten Luitenant den 2de Luitenant Mr. S. Ekama, en tot 2den Luitenant, den Heer J. Scheltema, thans Schutter.

— Z. M. heeft benoemd tot Rector Magnificus bij de Hoogeschool te Groningen, voor het Academie-jaar 1849—1850, den Hoogleeraar in de Regtsgeleerdheid Mr. J. H. Philipse.

— Betrekkelijk de zamenstelling van het nieuw Ministerie is nog niets nader bekend geworden. Geene omstandigheid heeft de geruchten, die gisteren namiddag alhier in omloop waren, tot dusverre bevestigd. Men twijfelt voor alsnog aan de gegrondheid daarvan, behalve dat men het er voor houdt dat onderscheidene der tegenwoordige Ministers met hunne portefeuilles zullen belast blijven en de Heer Thorbecke die van Binnenlandsche Zaken zal bekomen.

— In een particulieren brief uit 's Gravenhage wordt ons heden het volgende gemeld: »De combinatie van het personeel, dat het nieuwe Ministerie zou moeten uitmaken, zoo als die heden door eenige dagbladen, en door de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* nog al met eenig vertrouwen, wordt medegedeeld, vindt als zoodanig bij de meesten zeer weinig geloof." (*Rott. C.*)

— Bij het hevig onweder dat dezen morgen hier en in de omstreken is gevallen, is op eene bleekerij nabij 's Gravenhage een man doodelijk getroffen; deze man J. Rozenburg genaamd, laat eene weduwe en vier kinderen achter.

— De *Delfsche Cour.* meldt, dat Zaturdag, toen eenige artilleristen bezig waren met het ontledigen van hand- en spiegelgranaten, herkomstig van gesloopte brand- en lichtkogels van verschillend vreemd kaliber, op het onverwachtst, niettegenstaande alle gewoonlijk gebruikte voorzorgen, een derzelve sprong, waardoor een kanonnier, welke die met beide handen onder water hield, zoodanig werd gekwetst, dat men verpligt is geweest de linkerhand en de duim en een der vingers der regterhand af te zetten; de tweede, een onder-officier, bekwam eene kwetsuur aan den linkerarm bij de pols en aan het regter heupbeen; de derde, ook een kanonnier, ontving ligte brandwonden in het aangezigt. Zij (behoorende tot het 2de regement vesting-artillerie) zijn dadelijk na het gebeurde in de garnizoens infirmerie overgebragt. Men koestert de hoop, het overgebleven gedeelte der regterhand van eerstgenoemde nog te behouden.

— De Ned. Handel-Maatschappij heeft bevracht 2 schepen voor Amsterdam en 2 voor Rotterdam.

— In September zijn op den Holl. Spoorweg vervoerd 87,870 reizigers, en is *f* 89,361 ontvangen; op den Rhynspoorweg zijn 31,684 reizigers vervoerd, en is *f* 50,350 ontvangen.

— Uit het breedvoerig verslag der Commissie, bestaande uit de Heeren de Monchy, Hengst, Slicher van Domburg, ter Bruggen Hugenholtz en Zijlker, uitgebragt op den 13den September ll. betreffende de rekening van het fonds der Maatschappij van Weldadigheid, ontleenen wij het volgende:

Uit de balans blijkt dat er een voordeelig saldo is van *f* 49,684 zijnde het saldo over 1847 *f* 30,799; daar dat van 1846 bedroeg *f* 81,884.

De Commissie meent echter dat uit deze rekening den toestand der Maatschappij van Weldadigheid niet genoegzaam blijkt. Zij gewaagt van de menigvuldige teleurstellingen en misrekeningen bij de Maatschappij, sedert meer dan 25 jaren, die den Staat reeds millioenen gekost hebben; en hoe door haar de Staat meer en meer in verwikkeling kan komen en op nieuw tot groote offers geroepen worden.

De Commissie oordeelt, dat in het belang der huishouding van Staat, ten aanzien der Maatschappij afdoende maatregelen genomen moeten worden.

Het verslag van 1847, de rekening van 1844 en 1845, en eene uitvoerige memorie van toelichting bij de wet van 29 Julij 1848, hebben veel licht over den toestand der Maatschappij van Weldadigheid verspreid.

Blijkens de genoemde stukken sloot de Regering in 1823 met de Maatschappij een contract, waarbij bepaald werd, dat de Regering, tegen betaling van *f* 222,000 's jaars, van 1 Junij 1823, zestien jaren lang, met bijvoeging van *f* 12 per hoofd voor de eerste kleeding, voortdurend, en dus met en na 1839, kosteloos 9200 behoeftigen in de kolonien zou kunnen laten verplegen.

In September 1847 heeft de Regering, terwijl het getal der verpleegd wordende nog met 600 tot 1000 beneden het bepaalde maximum was, de Gemeentebesturen geschreven, om, daar het getal plaatsen spoedig ontbreikend zoude wezen, voorloopig niet, of ten minste uiterst zeldzaam, personen op te zenden, en die veroordeeld werden om opgezonden te worden, zooveel mogelijk vrij te stellen.

Oppervlakkig zou men dus zeggen, dat een minder getal in het voordeel der Maatschappij was. Zij beklaagde zich echter in 1826 reeds, zoo over het minder getal personen als over de invaliditeit van velen voor den landelijken arbeid, ten gevolge waarvan destijds de termijn van 16 jaren met drie jaren, en dus tot 1 Junij 1842 werd verlengd en tevens bepaald, dat voor dezulken die niet konden werken, jaarlijks boven de genoemde bestedeling-gelden ad *f* 222,000 zou worden betaald, als volgt: voor iederen wees-, vondeling of verlaten kind, tusschen den twee- en vollen zesjarigen leeftijd, *f* 35; voor zoodanig kind, tusschen den zes- en dertienjarigen leeftijd, *f* 30; voor een kind, boven de dertien jaren, met gebreken behebt waardoor het voor den kolonialen arbeid ongeschikt is, *f* 50; voor andere personen, die geheel of gedeeltelijk voor den gewonen kolonialen arbeid ongeschikt zijn, *f* 37.50, en voor gebrekkigen, die ten eenen male voor dien arbeid ongeschikt zijn, *f* 50.

De kosten van eerste kleeding werden gebragt van *f* 12 op *f* 15 per hoofd.

Op deze ontvangsten, ging de Maatschappij eene schuld aan, die in 1827 reeds bedroeg *f* 3,868,000, waarbij zij hare onroerende goederen hypothecair verbond.

Tot 1830 hield zij zich dus staande, maar toen zij veel meer gelden opgenomen had, dan uit de van de Regering te ontvangen gelden en hare verdere inkomsten konden worden gekweten maakte de Maatschappij in 1831 de Regering bekend met dien ongunstigen toestand. Er werd eene Commissie benoemd, uit wier verslag bleek dat de Maatschappij zonder geldelijke hulp niet kon blijven bestaan; wachtende naar de op handen zijnde terugkomst van nu wijlen haren stichter, werd, boven de jaarlijksche *f* 222,000, aan haar gedurende de jaren 1832 tot 1835 uitbetaald *f* 1,093,474.

Bij Konink. besluit van 17 Januarij 1836, werd aan de Maatschappij uit de koloniale fondsen ter leen gegeven, tegen eene rente van 4 pCt., *f* 1,175,000, welke som in 1841 gebragt werd op *f* 1,300,000, en verder nog aan haar toegezegd van 1836 tot 1839, eene som van *f* 200,000 's jaars, en in 1840 *f* 100,000, dus te zamen *f* 900,000.

Deze som werd verkregen uit de winsten op den koperen munt in de Oost, welke uitkeering van zoogenaamde winst, à *f* 1,406.032, medegewerkt heeft om ons muntstelsel in Indië te ondermijnen en te bederven.

Over 1841 en 1842 werd telken jare nog *f* 100,000, dus te zamen *f* 200,000 verstrekt, te zamen voor zoover bekend, het aan de Maatschappij uitbetaalde, boven hetgeen de Regering aan haar volgens contract verschuldigd was, *f* 3,493,474.

Met Junij 1842 moest de Staat in het genot komen der kostelooze plaatsing van 9,200 personen. Hieraan was, bij eene schuld van *f* 7,410,974 (daar de som van hare verschillende negotiatiën destijds bedroeg *f* 3,817,500) niet te denken. Over het laatste halfjaar van 1842 werd dan ook nog de *f* 111,000 bestedeling-gelden uitbetaald, waardoor de bekende schuld der Maatschappij aan den Staat op Januarij 1843 gebragt werd op *f* 3,604,474.

In Mei 1843 werd bij een nieuw contract, in plaats dat de Staat in het genot der kostelooze verpleging van 9,200 personen kwam, de besteding-gelden voortdurend, of wel tot dat de rentedragende schuld is afgelost, gebragt van *f* 222,000 op *f* 322,000. Voorts erkende de Maatschappij de bovengenoemde schuld ad *f* 3,604,474, waarvan zij zoo mogelijk 4 pCt. rente zou betalen.

De Maatschappij verkocht verder al hare onroerende goederen aan den Staat, met uitzondering van ruim 800 bunders veen en heide, voor *f* 1,715,014.

De Regering beloofde zooveel doenlijk de bestellingen voor de Koloniën gemiddeld te houden op 21,000 stuks en 30,264 ellen katoen, alsmede de leverantie voor 2/3 van het benoodigde getal koffijzakken, geraamd op 446,000.

De Maatschappij verbond zich tevens, om zonder toestemming der Regering

geene nieuwe geldleeningen te doen, en dat hare loopende schuld nimmer zoude te boven gaan *f* 700,000; doch den 1[sten] April 1848 bedroeg deze schuld, reeds *f* 858,824.

Van hare geldleeningen die alle reeds moesten afgelost zijn, is slechts van de eerste, groot *f* 1,500,000, *f* 340,000 afgelost, en wel de laatste termijn van deze *f* 340,000 ad *f* 175,000, den 1[sten] Januarij 1829.

In de laatste jaren had ook gedurig eene meerdere vertraging in de betaling van de coupons plaats.

Geen wonder dus dat de waarde der aandeelen in de geldleeningen der Maatschappij tot de helft is gedaald, en tevens dat zij ten verleden jaar geene grondstoffen kon aankoopen door gemis aan crediet.

Na het contract van 1843, is in 1844 de wet gemaakt, waarbij de zaak voor goed zou geregeld worden.

Sedert is de schuld vermeerderd met *f* 188,297, uit welk een en ander blijkt dat sedert 4 à 5 jaren een tekort van *f* 412,932 is ontstaan.

De Commissie besluit uit het medegedeelde: 1°. dat er een zelfstandig ligchaam in den Staat is, tellende meer dan 11,000 personen, hetwelk, behalve met de Regering, ook met verschillenne andere ligchamen en particulieren verbindtenissen heeft aangegaan, welke zij niet kan nakomen; 2°. dat de Maatschappij gelden heeft opgenomen, welke tot blijvend kapitaal moesten strekken, doch die gedeeltelijk besteed zijn tot dekking van gedurig ontstane tekorten; 3°. dat tot instandhouding der Maatschappij gelden zijn verstrekt, door eenen maatregel waardoor de belangen onzer koloniën voor een gedeelte zijn opgeofferd, en 4°. dat de verplegings-kosten van behoeftigen bij de Maats. hooger loopen dan in de meeste gestichten van liefdadigheid.

Uit een en ander blijkt, dat gedurende het jaar 1847 gemiddeld zijn verpleegd 8,358 personen, een getal zoo als te voren wel nimmer verpleegd is. Volgens de sterkte der bevolking waarover de rekening loopt, was die in 1846 ongeveer 1000 en in 1845 2000 minder, zoodat de onderstaande berekening stellig in het voordeel der Maatschappij is; en nu is voor ieder persoon betaald (zoo als de Commissie in hare memorie met cijfers bewijst) *f* 78,11.

Volgens de nota van toelichting zijn er geheel of gedeeltelijk (dat nog al verschil maakt) ongeschikt voor den arbeid geweest, gemiddeld 3,028 personen en bleven er alzoo werkdoende 5,330.

In aanmerking nemende dat er kolonisten zijn die van *f* 3 tot *f* 4 in de week verdienen, zoo als die welke in de veenen of bij den boer werken, als ook sommige in de fabrieken, alsmede de geringe som welke de kolonisten daarvan tot aan tinh (het in de koloniën gangbare geld) in handen, als op rekening krijgen, zijnde van de *f* 3 te zamen ongeveer 50 centen; dan zal het wel niet te hoog gerekend zijn, als men stelt dat de Maatschappij van de werkdoende personen door elkander per week geniet *f* 75, hetgeen alsdan zoude zijn over 1847 *f* 207,370.

Hierbij komt de winst op de goederen jaarlijks aan het Departement van Koloniën geleverd, die de Commissie op *f* 22,385.28 berekent, terwijl, als men dan hierbij in aanmerking neemt, ieder persoon wel *f* 150 tot *f* 200 kost.

Indien men hier tegenover stelt de kosten — om niet te spreken van de buitendeelingen, waarvan, volgens het verslag over het armwezen, bladz. 8 en 9, het hoogste bedrag, zijnde in Friesland, beliep, voor kosten van behoeftige, in Limburg *f* 3.98, — maar van die der godshuizen, waarvan volgens dat zelfde verslag, bladz. 13, enkele zijn die het cijfer tot *f* 200 brengen, maar waaronder er ook zijn waar dit niet meer bedraagt, zoo als in Drenthe, dan *f* 58.14, in Friesland *f* 83.31, in Groningen *f* 85.57, wanneer men daarbij in aanmerking neemt het groot verschil in kleeding, voeding en huisvesting, hetwelk voor de koloniën wel 20 à 25, en in vergelijking met sommige gestichten wel 50 pCt. minder gesteld kan worden; — dan wordt dit groot verschil een onoplosbaar raadsel, en is het dan ook geenszins te verwonderen dat de publieke opinie ten aanzien dier Maatschappij ongunstig gestemd is, dat de vrijwillige bijdragen jaarlijks verminderen (in 1847 is het getal leden met 387 afgenomen, en sedert 1840 met nagenoeg een derde (2,917) verminderd), dat er geruchten loopen van verkeerde administratie, en wat dies meer zij. Onbegrijpelijk is het dan ook, hoe aan het slot der berigten omtrent de Maatschappij van Weldadigheid van 16 October 1848 kan gezegd worden: »Deze zomer gaf weder vele bezoekers, meest vreemdelingen, inzonderheid Engelschen, ook eenige Duitschers; terwijl de Fransche Regering, langs verschillende wegen, vele narigten van de koloniën trachtte te bekomen. Al hetgeen doet zien hoe groot thans de behoefte *aan min kostbare doelmatige armen-verblijven is, waarop ons Vaderland zich mag beroemen.*"

Niettegenstaande deze ongunstige werking der Maatschappij, zijn er millioenen schats aan te koste gelegd. Want bij al het aangevoerde moet nog opgemerkt worden, dat, ware de Maatschappij getrouw gebleven aan haar eerste contract, de Staat reeds sedert tien jaren ontheven zou zijn geweest van de betaling der bestedeling-gelden, à *f* 2,720,000.

En nog worden er gedurig buitengewone subsidiën aangevraagd en verstrekt. Bij iedere aanvraag was het: dat de Regering zich genoodzaakt zag te hulp te komen, dat de drang der behoeften geen uitstel gedoogde, bij het gevaar dat den Staat bedreigde door het plotseling onverzorgd laten van eenige duizenden behoeftigen, waardoor het geheele land aan roof en plundering zou blootstaan.

De Commissie wenscht dus, dat, daar de Regering, overeenkomstig art. 48 van het contract, de bevoegdheid heeft de aangelegenheden der Maatschappij te onderzoeken, deze Kamer naauwkeuriger onderrigt worde:

Ten eerste, omtrent den finantiëlen toestand der Maatschappij;

Ten tweede, of de administratie der vrije koloniën afgescheiden is van die der bedelaars-gestichten; dan wel, of er ook gelden, door den Staat verstrekt, aan de vrije koloniën worden te koste gelegd, alsmede welke regten derden op deze vrije koloniën hebben?

Ten derde, welke voordeelen de Maatschappij trekt van de haar bij contract toegestane vergunning der jaarlijks te doene leverantiën voor de Indiën; opdat men zou kunnen oordeelen in hoever het wenschelijk is deze inbreuk op den vrijen handel, nijverheid en algemeene concurrentie te doen voortduren?

Ten vierde, omtrent de winsten, voortvloeijende uit den handen-arbeid der kolonisten, alsmede omtrent de voordeelen op de aan hen verstrekt wordende kleedingstukken;

Ten vijfde, omtrent de kosten van administratie;

Ten zesde, omtrent de kosten van het onderhoud der gebouwen en verder materieel;

Ten zevende, omtrent de kosten van verpleging, geheel afgescheiden van alle andere; en wat meer vereischt wordt om den finantiëlen toestad der Maatschappij grondig te leeren kennen.

's GRAVENHAGE, 3 October.

Z. M. heeft den Heer M. H. Conrad, Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat, benoemd tot Ridder der Orde van den Nederl. Leeuw, ter zake van de loffelijke wijze, waarop hij zich van de hem opgedragen taak als Nederlandsch Commissaris bij de gemeenschappelijke opneming van den Rhijn, van Bazel tot aan zee, gekweten heeft.

— Z. M. heeft pensioen verleend aan de Generaal-Majoors J. Wagenaar en J. C. van de Polder, Chefs der afdeeling Administratie en Genie bij het Dep[t]. van Oorlog, alsmede aan de Colonels M. Witsenborg, Directeur der 2de directie van Fortificatiën, en P. G. R. Baron Snouckaert van Schauburg, Adjudant van wijlen Z. M. Willem II, en thans bij Z. M. Willem III, onder toekenning van den rang van Generaal-Majoors.

— Bij de plegtige installatie van den Heer M[r]. J. H. van der Sande, als Raadsheer in het Prov. Geregtshof van Zuid-Holland op Dingsdag 25 Sept. ll., heeft eerst de Heer Procureur-Generaal, Jh[r]. M[r]. J. W. Junius van Hemert en vervolgens de Heer Vice-President, M[r]. J. A. Philipse, het woord gevoerd, waarbij die Heeren, na de verliezen te hebben herdacht, die het Hof in de laatste tijden had geleden door het afsterven van de Heeren Brand en Vaillant, den Heer van der Sande welkom heetten, en de Heer Philipse nog de volgende toespraak hield:

»Gewigtig en zeer belangrijk is de taak, die Gij op U genomen hebt en welke Gij na heden zult gaan vervullen.

Het gewigt daarvan behoef ik voor U niet te schetsen, die reeds gedurende eenige jaren het regter-ambt in de aanzienlijke Leidsche Regtbank met eere hebt bekleed, en die ook daar reeds de ondervinding gekregen hebt, hoe zwaar dikwerf de uitoefening daarvan op de schouders drukken kan.

Wil met ijver en naauwgezetheid de voetstappen volgen van Uwen voorganger en, zoo als hij gewoon was dit te doen, ons met uwe welwillendheid, met uwe vriendschap en met uw vertrouwen vereeren; van onzen kant bieden wij U de verzekering aan, dat wij wederkeerig trachten zullen alles aan te wenden, om U de uitoefening van Uwen nieuwen post te helpen veraangenamen.

Bekleed de aanzienlijke betrekking, waartoe Gij geroepen zijt en die Uwe billijke wenschen vervult, ten nutte van de maatschappij, tot handhaving van regt en wet, tot bevordering der belangen van de ingezetenen van dit gewest en tot Uwe eigene voldoening gedurende eene reeks van jaren met onvermoeiden ijver, met getrouwheid, met eere!

Daartoe schenke God U Zijnen dierbaren zegen! daartoe verleene Hij U de noodige krachten!"

— Door het Prov. Geregtshof in Zuid-Holland zijn dezer dagen opgemaakt twee lijsten van aanbeveling van zes personen, ten einde te voorzien in de ontstane vacatures door het overlijden van den President, den Heer M[r]. J. A. Brand, en de benoeming van den Raadsheer Jh[r]. M[r]. G. A. Melort tot Raadsheer in den Hoogen Raad, welke voordragten aan de Staten van het gewest zullen worden toegezonden. Deze lijsten zijn de volgende:

I. In de plaats van wijlen M[r]. J. A. Brand: 1°. M[r]. L. Asser, Regter in de Arrondiss.-Regtbank te 's Gravenhage; 2°. M[r]. J. A. M. Bichon van IJsselmonde, Regter in de Arrondiss.-Regtbank te Rotterdam; 3°. M[r]. C. M. van der Kemp, Plaatsvervangend Kantonregter te 's Hage; 4°. M[r]. J. W. Schuurman, Regter in de Arrondiss.-Regtbank te Gorinchem; 5°. Jh[r]. M[r]. F. W. A. Beelaerts van Blokland, Regter in de Arrondiss.-Regtbank te Rotterdam, en 6°. M[r]. G. van der Jagt Wzn., Procureur bij den Hoogen Raad der Nederlanden;

II. In de plaats van Jh[r]. M[r]. G. A. Melort, benoemd tot Raadsheer in den Hoogen Raad: 1°. M[r]. C. D. Beels, Regter in de Arrondiss.-Regtbank te Rotterdam; 2°. M[r]. D. Tiboel Siegenbeek, Officier van Justitie bij de Arrondiss.-Regtbank te Leyden; 3°. M[r]. G. Delprat, Rijks-Advokaat te 's Gravenhage; 4°. M[r]. E. G. P. Gertsen, Rijks-Advokaat te Maastricht; 5°. M[r]. C. M. van der Kemp, Plaatsvervangend Kantonregter te 's Hage, en 6°. Jh[r]. M[r]. W. M. de Brauw, Substituut-Officier bij de Regtbank te 's Hage.

ASSEN, 1 October.

Op de jaarmarkt te Roden waren aangebragt 1,754 paarden voor rijtuigen, 557 losse paarden, 192 veulens, 470 runderen, 1,947 schapen, 357 varkens, 124 bindels Drentsch en 40 bindels Vriesch vlas. Paarden waren slap in prijs, veulens en enters iets beter; van de runderen zijn vele onverkocht gebleven, schapen waren niet duur; echter is genoegzaam al het aangevoerde verkocht. Het Drentsch vlas geld *f* 1.50 tot *f* 2 per bindel, het Vriesche van *f* 1 tot *f* 1.25.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 2 October.

De Wetgevende Vergadering heeft den 1sten hare werkzaamheden hervat. Door de Ministers van Buitenl. Zaken, Oorlog en Marine zijn crediten, ten bedrage van 9 mill. fr. aangevraagd, voor de Romeinsche expeditie. Deze gelden zullen moeten strekken tot dekking der uitgaven tot 31 December aanstaande, daar het oogenblik nog niet gekomen was, om de troepen uit Italië terug te roepen.

De Minister van Finantiën heeft voorts een crediet aangevraagd, ter betaling van het aan de Hertogin weduwe van Orleans bij de wet van 1837 toegekend inkomen.

— De Heer Napoleon Bonaparte, zoon van Hieronymus, heeft een voorstel gedaan, om al de leden der beide takken van het geslacht van Bourbon den terugkeer naar Frankrijk te veroorlooven, en tevens aan de personen die ter zake der onlusten in Junij van het vorige jaar, zonder regterlijk vonnis, getransporteerd zijn, in vrijheid te stellen.

— Gisteren liep hier het gerucht, dat zich eene nieuwe afdeeling van het Alpen-leger te Marseille, naar Rome ging inschepen. Dit schijnt voorbarig, maar zeker is 't, dat heden een renbode vertrokken is met belangrijke staatsstukken voor den Generaal Rostolan en den Gezant de Corcelles.

SPANJE.

MADRID, 25 September.

Het berigt dat de troepen van de Spaansche expeditie uit Italië zouden teruggeroepen worden, wordt thans uit eenen goeden bron tegengesproken.

— Volgens de *Heraldo* is de Regering thans op het punt om groote openbare werken tot stand te doen brengen, die eene schoone toekomst aan het land beloven. Het kanaal van Urgel, waarvan de voorspoed van Katalonië afhangt, zal verder doorgegraven worden; het beneden-gedeelte en de monding van den Ebro zullen bevaarbaar gemaakt worden, even als de Guadalquivir tot aan Cordova. De arbeid aan het kanaal van Huesca, gedurende eenige jaren gestaakt, zal hervat worden, waardoor langs Andalusie en de provincie Murcia, eene gemeenschap zal zijn daargesteld tusschen den Atlantischen Oceaän en de Middellandsche Zee. Voorts zal het bevaarbaar maken van de Douro, waarmede men zich ook zal gaan bezig houden, een bron van welvaart worden voor de provincie Castilië, terwijl de handel in het hart van Spanje geheel verlevendigd zal worden door de scheepvaart op den Taag.

ITALIE.

ROME, 21 September.

Er openbaart zich nog altijd eene hevige verbittering ter zake van het manifest van den Paus. Omdat de eerste afdrukken van dat stuk, overal waar zij aangeplakt waren, waren afgescheurd, is het ten tweeden male aangeplakt, doch wederom afgescheurd of met vuil geworpen.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 30 September.

Het Ministerieel dagblad van Lloyd drukt zich aldus uit omtrent het manifest van den Paus:

»Zoo is dan het vraagstuk, hetwelk de Europesche drukpers en diplomatie zoo lang heeft bezig gehouden, eindelijk opgelost. In sommige der Italiaansche Staten zal het volk nog eenigen tijd constitutionnele instellingen moeten derven.

»Na het eindigen van eenen burgeroorlog, na het onderdrukken van eenen opstand tegen den wettigen vorst, is het in den regel niet mogelijk, de wetgevende magt toe te vertrouwen aan hen, die zoo even eerst de wapenen uit de handen gelegd hebben. Wij zouden het zeer redelijk gevonden hebben, indien de Paus aan zijne onderdanen eene constitutie beloofd, maar het in werking brengen daarvan afhankelijk gesteld had van het geheele herstel der rust in het land. Een voorloopige toestand van verlicht despotismus zou in de Pauselijke Staten onvermijdelijk, misschien ook heilzaam geweest zijn. Maar Zijne Heiligheid heeft besloten dien toestand blijvend te maken.

»Er zullen dus in ons werelddeel drie absolute Staten zijn: het Ottomannische, het Russische en het Pauselijke rijk. Merkwaardig genoeg dat de hoofden dier Staten tevens als de hoofden van drie verschillende godsdiensten beschouwd moeten worden. Vier Katholijke mogendheden hebben medegewerkt om den Paus in zijn wereldlijk gezag te herstellen. Zij zijn alle in het bezit van constitutionnele instellingen, en wij kunnen niet gelooven dat eene eenige derzelve gediend is met hetgeen de Heilige Vader gemeend heeft voor zijne Staten te moeten doen. Men zal zich te Weenen niet minder dan te Parijs, men zal zich ook in Madrid, welligt ook in Napels verwonderen, dat vier op constitutionnelen bodem steunende regeringen haren doorluchtigen bondgenoot niet dringend hebben aangeraden zijn wereldlijk gezag op denzelfden grondslag te vestigen, waarop zij haar rijk laten berusten. Er is thans, noch in Europa noch in Amerika, onder de Staten die men gemeenlijk Katholijke noemt, een eenige die geene constitutie heeft, met uitzondering van dien, die door het hoofd der Katholijke Christenheid geregeerd wordt. Wij hebben geene reden om te veronderstellen, dat de wenschen der Pauselijke onderdanen van de wenschen van alle de overige bewoners van westelijk Europa verschillen, dat zij niet evenzeer constitutionnele instellingen toegedaan zijn, als alle andere beschaafde volken. Wij koesteren daarom de gegronde vrees, dat de regeringsvorm van den Kerkelijken Staat tegen den wil zijner bewoners ingevoerd zal worden, en de mogendheden, die voor Z. Heil. zijn rijk veroverden, zullen misschien ook later zich met de zorg moeten belasten om hem in het bezit daarvan te handhaven. Wij wenschen opregt ten minste Oostenrijk, ontslagen te zien van de verpligtingen om op vreemden boden instellingen te handhaven, die het van zijn eigen bodem voor altijd verbannen heeft.”

— Volgens een berigt van den Veldtuigmeester Haynau, van den 27sten uit het hoofdkwartier te Acz, had de vesting Komorn zich overgegeven. De stoombooten zouden dadelijk den Donau vrij kunnen bevaren, doch niet eer, aan de vesting aanleggen, voor dat zij door de Keizerlijke troepen bezet was.

— Talrijke gewapende benden doorzwerven nog het zuiden van Hongaryë; roof, plundering en schrik onder de inwoners verspreidende. Zij wijken voor de hen vervolgende troepen in ondoordringbare bosschen.

FRANKFORT.

30 September.

Gisteren avond zijn hier de Koning van Wurtemberg, zijne dochter Prinses Maria en haar gemaal Graaf von Neipperg aangekomen en dadelijk naar Wiesbaden voortgereisd, waar 's Konings dochter, de Koningin der Nederlanden reeds was aangekomen.

STADS BERIGT.

In de maand September 1849, zijn binnen de Stad *Leyden* overleden, 74 personen, als: 14 Mannen, 21 Vrouwen, 28 Zoons en 11 Dochters, daarenboven als levenloos aangegeven 6.

Gedurende diezelfde maand zijn aldaar geboren 100 kinderen, als: 52 Zoons 48 Dochters, waarbij twee paar tweelingen.

KERKNIEUWS.

'sGRAVENHAGE, 3 October. Door den Breeden Kerkeraad der Nederd. Herv. Gemeente alhier, is uit het vroeger gemaakte zestal, het volgende drietal zamengesteld: DD. Bennink Janssonius, te Arnhem; Hooyer, te Zalt-Bommel, en Broedelet, te Gouda. Aanstaande Dingsdag zal het beroep plaats hebben.

ADVERTENTIEN.

Het Kind, ons op den 27sten Julij ll. door Gods goedheid geschonken, werd ons heden nacht door den dood weder ontnomen.

C. H. VAN DEN BERGH.

LEYDEN, C. S. VAN DEN BERGH,

29 September 1849. Geb. SCHRIER.

Heden ontsliep zacht, na eene langdurige uitteerende ziekte, tot diepe droefheid van mij en van mijne 7 Kinderen, mijn geliefde Echtgenoot JACOBUS CREYGHTON, in den ouderdom van ruim 58 jaren, na voorzien te zijn van de H. Sacramenten der stervenden. De Affaire zal door mij, bijgestaan door mijne Zonen, aangehouden worden, weshalve ik mij voortdurend in de gunst aanbeveel.

LEYDEN, ANNA MARIA CREYGHTON,

3 October 1849. Geb. BRANTS.

Strekkende mede tot algemeene kennisgeving aan Vrienden en Bekenden.

De Hoofddirectie van de Leydsche Maatschappij van Weldadigheid maakt aan de bijdragende en medewerkende Leden bekend, dat de **Algemeene Vergadering**, tot het doen van **verslag en rekening** over het laatste Boekjaar enz., zal worden gehouden op Maandag den 8sten October 1849, des middags ten twee ure, in de Kerk der Doopsgezinden.

Namens de Hoofddirectie,

H. OBREEN, *Secretaris.*

De President der Kamer van Koophandel en Fabrijken te Leyden, als daartoe door de Directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij uitgenoodigd, roept, bij deze, op alle tot het Kiescollegie van *Leyden* behoorende Stemgeregtigde Deelhebbers in gemelde Maatschappij, om zich in Collegie te vereenigen, op Vrijdag den 12den October aanstaande, des middags ten *Eén ure*, in het Gebouw der Lakenhal, ten einde tot de benoeming over te gaan van **een Commissaris en een Plaatsvervanger** voor het nieuw tijdperk van bestaan der Maatschappij, hetwelk op den 1sten Januarij 1850 zal aanvangen.

Voorts aan de Deelhebbers kennis gevende, dat als Stemgeregtigden worden beschouwd, de zoodanige welke op den 21sten September 1849 als eigenaars van ten minste 2½ van voor de Nieuwe Vennootschap gestempelde aandeelen bekend staan.

De President der Kamer van Koophandel en Fabrijken,

Leyden, 4 *October* 1849. J. C. BUCAILLE.

Ten Kantore van **A. L. REIMERINGER**, op de Haarlemmerstraat bij de Hartebrug, kunnen dagelijks ingeleverd worden de Bewijzen der Certificaten 4 pCt. Werkelijke Schuld, ter bekoming van **Nieuwe bladen Coupons.**

Leyden, 5 *October* 1849.

Tot Betaling der COUPONS van CERTIFICATEN, 4 pCts. *Werkelijke Schuld*, gedomicilieerd op het *Administratie-Kantoor*, gevestigd te *Leyden*, en verschenen primo October 1849, zal worden gevaceerd des Dingsdags van elke week, *van* 12 *tot* 2 *ure* namiddags, ten Kantore der Administratie op de Hooglandsche Kerkgracht, Wijk VII. N°. 972, te Leyden.

Ten Kantore van LEZWYN & EIGEMAN, op het Rapenburg, Wijk I. N°. 240, te *Leyden*, wordt gevaceerd *Dingsdags*, *Woensdags* en *Donderdags*, van 9 tot 11 ure, ter Betaling van al de COUPONS, verschenen primo October 1849, van de 4 pCts. CERTIFICATEN der volgende *Administratie-Kantoren*, als van:

De Heeren KETWICH & VOOMBERGH & WED. W. BORSKI.
» » A. K. & P. K. VAN HARPEN en PLUYM en BACKER.
» » S. & D. SAPORTAS, VAN MAARSEVEEN & LE JOLLE en BUYS & KERKHOVEN. En
DE WED. H. F. TJEENCK, c. s.

Directe Belastingen.

Het **KANTOOR** voor de Gemeente ***Soeterwoude***, gevestigd aan den Rijndijk N°. 468, is geopend des **Maandags, Woensdags en Vrijdags**, van des Voormiddags 9 tot des namiddags 2 ure.

DOOR STERFGEVAL TE HUUR,

tegen November of Februarij e. k. op eenen fatsoenlijken stand binnen *Leyden*, **drie Ongemeubileerde BOVENKAMERS**, van alle Gemakken voorzien, met Keuken, Zolder en vrije Kelder. Adres met Franco Brieven onder Lett. **V.** bij den Boekhandelaar J. H. ZITMAN, te *Leyden*.

OPENBARE VERKOOPING,

op Zaturdag den 6den October 1849, des Avonds ten zes ure, in het *Heeren Logement* aan den Burg te *Leyden*, van een hecht, sterk en weldoortimmerd HUIS EN ERF, hebbende onderscheidene Boven- en Beneden-Kamers, meest allen Behangen en van Stookplaatsen voorzien, ruim Voorhuis en Gang, Keuken, Kelder, Droog- en Turf-Zolders, Binnenplaats met Tuintje en Schuur, en verdere gemakken, op de Hooigracht tegenover de Groenesteeg, Wijk VII, N°. 804.

Een Dito, GEBOUW EN ERF, aan de noordzijde van de Langegracht, aan den hoek der Speksteeg, met een Pakhuis en Stalling in de gemelde Steeg, Wijk V, N°s. 836 en 837.

Drie DITO, aan de noordzijde van de Langegracht, Wijk V, N°s. 845, 851 en 901ª.

Een DITO, aan de noordzijde van het Levendaal bij de Sint Jorissteeg, Wijk III N°. 612.

Twee DITO, in de Noordrundersteeg omtrent de Janvossensteeg, Wijk VI, N°s. 668 en 669. en

Twee DITO, in de Bouwelouwesteeg omtrent de Oude Vest, Wijk VI, N°s. 856 en 856ª. Allen binnen *Leyden*.

Het eerstgemelde Perceel kan worden bezigtigd van den 1sten tot den 6den October 1849, van 12 tot 2 ure, mits belet vragende, en de overige Percelen daags voor en op den Verkoopdag.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris P. MULLER te *Leyden*.

Men is van meening, ingevolge bekomene autorisatie van de Arrondissements-Regtbank van *Leyden*, ten overstaan van den aldaar residerenden Notaris JOHANNES PETRUS WILHELMUS SCHERMER, in tegenwoordigheid van getuigen, in het *Heeren-Logement* aan den Burg te *Leyden*, op Zaturdag den 20sten October 1849, des Avonds om 6 ure in het openbaar bij opbod te Veilen, en op Zaturdag den 27sten October daaraan volgende, terzelfder tijde bij afslag te Verkoopen:

N°. 1. Een hecht, sterk en weldoortimmerd HUIS en ERF met TUIN, staande en gelegen te *Leyden* op de Hooglandsche Kerkgracht, benevens een PAKHUIS, waarin eene nieuw getimmerde Mangelkamer, beide een uitgang hebbende in de Koppenhinksteeg, Wijk VII N°. 992 en 992 rood, Kadaster Sectie I N°. 138 en 125, bevattende het Huis een wit Marmeren Gang, drie Beneden-Kamers en Suite, Tuinkamer, zes Boven-Kamers, de meeste Behangen en van Stookplaatsen voorzien, goede Zolder, Keuken met Pomp- en Regenwater-Bak, Droge Kelder, en verder alle Gemakken die tot eene fatsoenlijke Woning vereischt worden.

Verhuurd voor *f* 400 in het jaar.

N°. 2. Een hecht, sterk en weldoortimmerd WINKELHUIS en ERF met TUIN, staande en gelegen te *Leyden* op de Hooglandsche Kerkgracht, met een uitgang op den Middelweg, Wijk VII N°. 1009 en 1009 rood, Kadaster Sectie I. N°. 175, bevattende een ruimen Winkel, vier Beneden- en vier Boven-Kamers, de meeste Behangen en van Stookplaatsen voorzien, Werkplaats, ruime Droog- en Hout-Zolders, Keuken met Pomp- en Regenwaterbak, verwulfde Kelder en alle Gemakken die tot eene goede Woning vereischt worden.

N°. 3. Een hecht, sterk en weldoortimmerd HUIS en ERF met TUIN, staande en gelegen naast het voorgaande Perceel, met een uitgang in de Mooijaansteeg, Wijk VII N°. 1010 en 1010 rood, Kadaster Sectie I N°. 178-179, bevattende vier Beneden- en vier Boven-Kamers, meest alle Behangen en van Stookplaatsen voorzien, Zolders, Keuken met Pomp- en Regenwaterbak, verwulfde Kelder en alle verdere Gemakken die tot eene goede Woning behooren.

Verhuurd beneden voor *f* 180 in het jaar en boven Verhuurd voor *f* 50 in het jaar.

N°. 4. Een hecht, sterk, geheel nieuw gebouwd WINKELHUIS en ERF, staande en gelegen te *Leyden*, op den hoek van de Lange Koornbrugsteeg en de Nieuwstraat, Wijk VII N°. 932 en 932 rood, Kadaster Sectie I N°. 227, bevattende het Benedenhuis een ruimen Winkel, twee Beneden- en twee Boven-Kamers, Keuken, Plaats met Pomp- en Regenwater-Bak en alle Gemakken; en het Bovenhuis met een afzonderlijken Opgang, onderscheidene Kamers, Keuken met Pomp- en Regenwater-Bak, ruime Droogzolder en alle Gemakken die tot eene goede Bovenwoning vereischt worden.

N°. 5. Een HUIS en ERF, staande en gelegen op den Middelweg te *Leyden*, Wijk VII N°. 1045, Kadaster Sectie I N°. 184.

N°. 6. Een HUIS en ERF, staande en gelegen naast het voorgaande Perceel, Wijk VII N°. 1046, Kadaster Sectie I N°. 174.

N°. 7. Een HUIS EN ERF, met Koetshuis en Paardenstal, staande en gelegen naast het voorgaande Perceel, Wijk VII. N°. 1047, Kadaster Sectie I, N°. 173.

Alles breeder bij de Biljetten omschreven. — Al de Percelen zijn te aanvaarden op 1° November aanstaande.

Nadere informatiën zijn te bekomen ten Kantore van den Notaris J. P. W. SCHERMER, op den Nieuwen Rhijn, Wijk VII. N°. 49, te *Leyden*.

DE BRATA JOEDA,

OF

DE KRIJG DER BHARATAS,

naar het Javaansch Heldendicht van

HEMPOE SEDAH,

in Negen en Zestig Zangen, Metrisch overgebragt door

P. P. ROORDA VAN EYSINGA, *Hoogleeraar*. *Prijs f* **8.60.**

Bovenstaand Werk ziet op heden het licht, en is alom verzonden door den Boekhandelaar **C. C. VAN DER HOEK** alhier.

Een zenuwachtig gestel, zwaarmoedig, bedorven maag en slechte spijsvertering, hersteld door de Zalf en Pillen van Holloway.

De aanleidende oorzaken van deze ongesteldheden zijn te talrijk om opgenoemd te worden, doch niets legt meer den grond daartoe dan een zittend en aanhoudende studie toegewijd leven, hetwelk nadeelig op het zenuwgestel werkt, en gewoonlijk van bedorven maaggebrek aan spijsvertering en zwaarmoedigheid vergezeld gaat. Er is dan geen zoo zeker hulpmiddel als de *Pillen* van HOLLOWAY om het zenuwgestel te bedaren, de maag te versterken, de eetlust op te wekken, en het geheele ligchaamsgestel te verbeteren. Derzelver zuiverende aard bevordert den omloop van het bloed, versterkt en verlevendigt het ligchaam, en brengt den lijder spoedig tot volmaakte gezondheid.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.

Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement*.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

WOENSDAG, 3 OCTOBER.

		Laagst. koers	Hoogst. koers.	Gebleven
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$53\frac{3}{4}$	54	$53\frac{7}{8}$
Dito Certificaten	„ 3 „	$63\frac{1}{4}$	$63\frac{11}{16}$	
Dito dito	„ 4 „	$83\frac{5}{8}$	$83\frac{7}{8}$	$83\frac{3}{4}$
O. I. Leening	„ 4 „	$82\frac{3}{4}$		
Amortisatie Syndicaat	„ $3\frac{1}{2}$ „	84		
Haarlemmermeer	„ $4\frac{1}{2}$ „	$100\frac{3}{4}$		
BELGIE, bij ROTHSCHILD	„ $2\frac{1}{2}$ „	$46\frac{1}{4}$	$46\frac{3}{8}$	
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £	„ 5 „	$10\frac{9}{16}$	$11\frac{1}{16}$	
Dito dito Onbep. Stukken	„ 5 „	$9\frac{7}{8}$	$10\frac{1}{8}$	
Dito Binnenl. à 6 m.	„ 3 „	$26\frac{3}{4}$	$26\frac{7}{8}$	$26\frac{7}{8}$
Coupons Ardoins		$7\frac{5}{8}$	$8\frac{3}{16}$	
PORTUGAL, te Londen	„ 4 „	$31\frac{1}{8}$	$31\frac{1}{4}$	
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	„ 5 „	105		
Dito dito 1828 en 1829	„ 5 „	$104\frac{1}{2}$		
Cert. bij dito 1831 en 1833	„ 5 „	$93\frac{1}{2}$	94	
Dito bij HOPE	„ 4 „	$86\frac{1}{2}$		
Dito bij STIEGLITZ & C°.	„ 4 „	$83\frac{5}{8}$	$84\frac{1}{4}$	
Certificaten van dito	„ 6 „	$64\frac{1}{2}$		
POLEN, Aandeelen met Loten. fl. 500	„	$142\frac{1}{2}$	$142\frac{1}{4}$	
OOSTENRIJK, Oblig. Weens. Bank.	„ 5 „	90		
Dito	„ 4 „	$73\frac{1}{2}$	74	
Nieuwe Metalliek	„ 5 „	$89\frac{3}{8}$	$90\frac{1}{8}$	
Oblig. Metalliek	„ 5 „	$85\frac{7}{8}$	$86\frac{1}{4}$	
Idem	„ $2\frac{1}{2}$ „	$43\frac{3}{4}$	$44\frac{3}{8}$	
BRAZILIE, 1843	„ 5 „	$86\frac{1}{4}$		
MEXICO	„ 5 „	26	$26\frac{1}{8}$	26

Koers van het Geld: Prolongatie $2\frac{1}{2}$ pCt. Beleening $2\frac{1}{2}$ pCt. Wissel-Disconto $2\frac{1}{2}$ pCt.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.